

№1136

ՅԵՐԱԺԻՇՏ ԴԱՆԻԿԸ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
КОСМОЛОГИИ
Академии Наук
СССР

ԽՈՅՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ 1928

891.715

L-38

1928 Ն 41

-6 NOV 2011

Ca ^M 231

891.7/5
L-38

ԼԵՈՆԻ

ՅԵՐԱԺԻՇՏ ԴԱՆԻԿԸ

Թարգմ. ԽՆԿՈ-ԱԳԵՐ

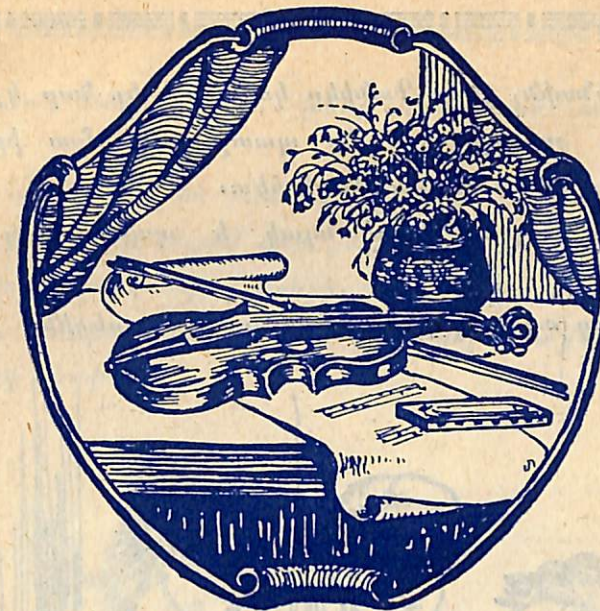
ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ 1928

Գլխիկները տրամադրել է Գ. Ֆ. ՄԻՐԻՄԱՆՈՎԻ Հրատարակչությունը

59948-66

Главлит № 98313 Заказ № 804 Тираж 3000

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ПОСТОЯВЩЕГО
Академия Наук
СССР

ԴԱՆԻԿԸ ՅԵՎ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

Դանիկի կյանքը փոփոխող բոլոր հրաշքներն սկսվեցին շատ սովորական կերպով: Նրա շրջապատը նույնպես ծայր աստիճան սովորական էր:

Նեղիկ, կեղտոտ քուչան՝ յերկու շարք աղքատիկ ծոված տնակներով հասնում էր համարյա մինչև այն ձորակը, վոր միևնույն ժամանակ քաղաքի աղբն ածելու համար էր, և վորտեղ յերեխաները տարված փորփրում էյին, վորոնելով կոճակներ, կոնսերվի թիթեղյա սուսիեր և նման թանգարժեք իրեր:

Ինքը Դանիկը մի շատ սովորական յերեխա:

Աչքերը՝ մտորուն, խաժիկ:

Մազերը փնջիկ՝ արևից գունափոխ, գունատված: Քիթը հենց ենպես կոճակ:

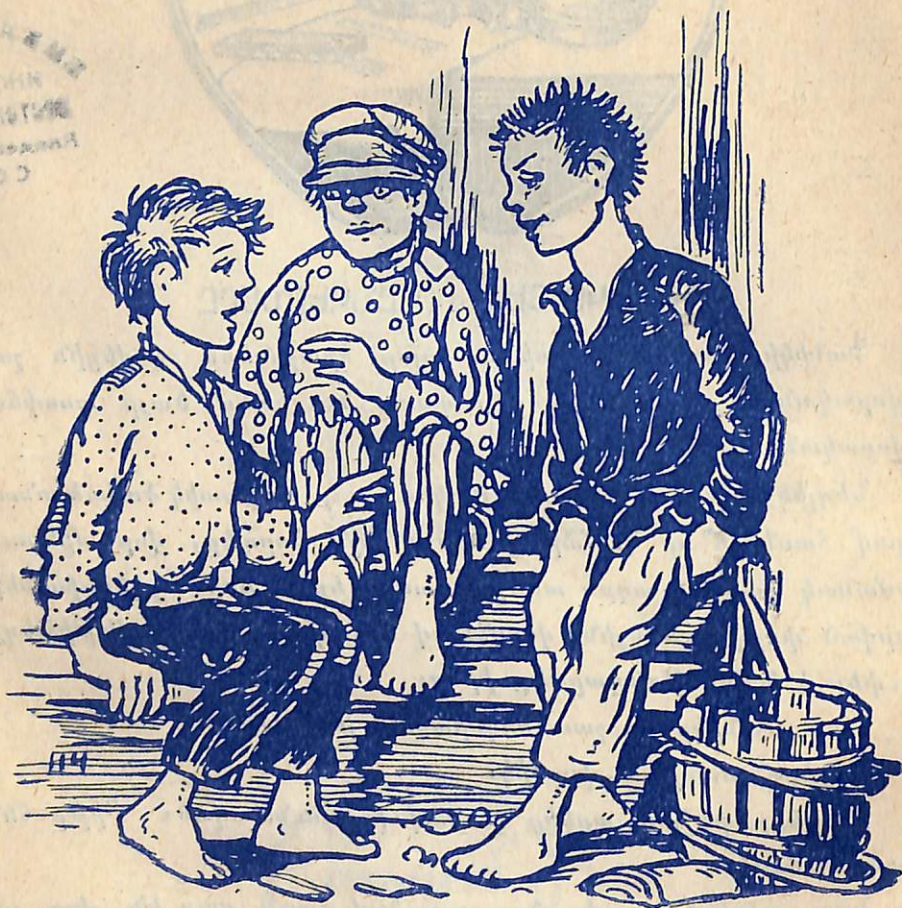
Նրա աչքերն ու բերանը շարունակ լայն բաց են, վոր շատ տեսնի և շատ զարմանա լայն աշխարհի վրա:

Կարկատած շապիկը և այգլիսի յեւ վարտիկը կազմում էյին նրա ամբողջ հագուստը, վորն ուներ միայն մի շոայլություն. այդ լայն կաշե գոտին էր՝ փայլուն թոխով: Թոխան գտնվել էր, ինչ բախտավորություն, աղբակույտը փորփրելիս: Հագուստի պակասը յերբեմն լրացնում էյին պատառոտած կոշիկները: Ահա և ամենը:

Այն մոմենտին, յերբ Դանիկը կանգնած եր նոր կյանքի առաջ, նա հանգիստ շատախոսում եր պատշգամբի մոտ իր անբաժան ընկերներին՝ Գալոյի և շեկլիկ Ալոյի հետ։

— Մայրս այսօր կարկանդակ ե պատրաստել, միջին ել բալ ե դրել։

Բայց հենց այդտեղ ընկերները նրան ծաղրեցին։

— Բան ե ասում, մենք արդեն հինգ անգամ ենք յեփել, — ասավ Շեկլիկ Ալոն։

— Մենք արդեն տաս անգամ, — ձայն տվեց Գալոն։

Դանիկը չփնձեց։

— Ձգնամ մայրիկիցս կարկանդակ բերեմ, հը... — ծուլորեն ասավ նա։

— Հա, հա, Դանիկ, բեր, — խոսք մեկ արած համաձայնվեցին մնացածները։

— Ինձ համար ել, ինձ համար ել, — ձայն տվին նրան վագելիս։

Դանիկը արհամարհանքով վեր քաշեց ուսերը։ Նա գիտեր, վոր բոլորի համար ել կարկանդակ կբերի, բայց պետք ե իր կողմից մի ձև բանեցնել։ Ձև բանեցնելն այն յեղավ, վոր վոտքն առավ քարին և ինքն ընկավ գետին։

ԳՅՈՒՏԸ

Այդ փրեց Դանիկը կարող եր իր կյանքը փոխված հաշվել, յեթե մի քիչ գիտենար ապագան։

Ընկել եր նա իր կարճ կյանքում գուցե և հարյուր անգամ, բայց այդտեղ ընկավ բոլորովին զարմանալի կերպով։

Նրա աչքերի առաջ փայլեց մի ինչ վոր սպիտակ փոքրիկ բան։ Նա վերցրեց իր գյուտը և մի մեծ ուրախություն յեկավ վրան։ Այդ գյուտը թանգարժեք բան եր՝ մի կլորիկ-պլորիկ արծաթե ջերկու շահանոց։

— Այ սեմիշկա կառնեմ,— մտածում եր նա,— մի փութ...
Վոչ, գլխումը ծագեց ուրիշ միտք,— ավելի լավ ե կանֆետ:

Նա փողը պինդ սեղմել եր բռան մեջ և վճռել եր թագցնել
նրան ամբողջ աշխարհից:

— Մայրիկ, մուրաբա տուր,— ասավ նա, կանգնելով դռան մեջ
և շարժելով մի փութը՝ քաջություն լցույց տալու համար: Դանիկը
մորից վախում եր, մայրը յերբեմն ուտեցնում եր, յերբ չարացած եր
լինում ծանր աշխատանքից:

Բայց այս անգամ մայրը նրան ամբողջ չորս կարկանդակ տվեց և
մի թեթև ել մայրական ապտակ՝ ճամպապաշար:

ՄԱՆՐԱՎԱՋԱՌԸ

Դանիկը մի կարկանդակը կերավ և գնաց փողոց մնացած
յերեքը յեղբայրաբար բաժանելու ընկերներին: Մինչև կարկանդակ
բաժանելն իր հիացած ընկերներին, փողոցի ծայրին յերևաց Դանիկի
կյանքի առաջին հրաշքը:

Այդ հրաշքը մոտեցավ պղնձաթելերից գործած գամբյուղիկնե-
րով, թիթեղե թեյնոցներով, տուչաներով և զանազան զիզի-բիզի
մանրույններով:

Դա—վոտի վրա առևտուր անող չարչի-առևտրականն էր, թի-
թեղե իրեր վաճառողը: Նա հասավ յերեխաններին, նստեց պատշ-
գամբին հանգստանալու, առաջը դնելով իր ապրանքը— շրթունք-
ներով ածելու գարմոնների կապոցը: Գարմոնները շինված եյին
փայտից և թիթեղից: Նա յերեխաններին ասավ.

— Ե՛յ, տղեք ջան, գարմոնիկ առեք:

— Ինչ արժե...— հարցրեց Դանիկը:

— Յերկու շահի, միայն յերկու շահի,— պատասխանեց չարչին:
Նա մի գարմոնիկը հանեց կապոցից, տնտղեց և ասավ.

— Այս լավը կլինի,— հետո դրեց շրթունքներին և ածեց մի հա-
սարակ փողոցային պարի յեղանակ: Յերեխաներն ել չկարողացան

տեղները նստել: Ձեռքերն ու վոտները հենց այնպես ինքն իրենց պարում եյին.

«Պիկ, պիկ, այ կապիկ,

Հագել ես ալ շապիկ,

Կապել ես շալ գոտիկ,

Արի մոտիկ,

Վերցուր վոտիկ,

Այ բրդոտիկ.

Վեր-վեր կցատկես,

Սուտ-սուտ կսատկես,

Մին ել կուգեկուզ՝

Դես ու դեն կուկուզ,

Վարժապետ Բուքուս:

Պիկ, պիկ, այ կապիկ.— և այլն:

Դանիկը նստել եր ու վճռում եր իր կյանքի ամենակարևոր հարցերից մեկը՝ գնե՞լ զարմոնիկ թե չգնե՞լ:

Յեւ ամառն չի՞ յերկու շահանոցը, միթե քիչ փող ե. բայց այնպես ե ուզում զարմոնիկն առնել, վոր ասել չի լինի: Ուզում ե վոր ուզում ե, սրտանց ե ուզում: Գայթակղությունը շատ մեծ էր:

— Ապեր, յես կառնեմ...—ասավ Դանիկը,—կսովորեցնես ինձ փչելը:—Նա մեկնեց յերկու շահանոցը: Շեկլիկ Ալոն և Գալոն նախանձից մեռնում եյին:

— Տես սատանին: Ունևոր ե՝ ասես մորից գողացած չլինի՞, գործի անունն ի՞նչ ե,—ասավ բարձր շշուկով Շեկլիկ Ալոն:

— Ստում ես, ճամբին գտա,—պատասխանում ե Դանիկը:

— Սովորեցուր, ապեր:

— Եդ եր պակաս, ձեզ հետ քաջ գալու ժամանակ չունեմ, բայց թե ելի...—պատասխանում ե չարչին,—ապա նայիր:—Նա զարմոնիկը դրեց շրթունքներին և նորից զարմոնիկը խոսեց, և ուրախ յերգը հոսեց: Դանիկը տասը բոպեյից զարմոնիկից մի բան քաղեց և յեղանակին նմանեցրեց, իսկ դարձյալ հինգ բոպե անց՝ չարչուն ճանապարհ դրեց յերգի իսկական յեղանակով:

Չարչին հավաքեց գետնին դրած ապրանքը և ուշադիր լսում եր Դանիկի յերգի հնչյունները:

Հավաքելով և իր վրայից կախ տալով ծախու բոլոր ապրանքը՝ նա գլխով արավ յերեխային և կամաց գնաց իր ճանապարհը: Մի քանի քայլ անելուց հետո՝ նա յետ նայեց.

— Եյ, տղա,—գոչեց նա: Դանիկը վազեց դեպի նա:

— Լավ պահիր զարմոնիկը,—ասավ չարչին,—նա քեզ հեռուն կտանի: Յեթե լավ պահես, աշխարհի տերն ես:

Նա մի բոպե մտքի տակ ընկավ, հետո ծանր հառաչեց.

— Յես ել այդպիսի զարմոնիկ ունեյի, բայց խլեցին ձեռքիցս:

Նրա ազատ աջ ձեռքը մի լայն շարժումով դրված եր յերեխայի խոնարհած գլխին:

Մի անծանոթ, նրբին վիշտ պատել եր Դանիկի հոգին՝ միշտ այնպես անհոգ: Նա պինդ սեղմել եր ձեռքում զարմոնիկան:

— Ե, գնա...—Դանիկի աչքերին նայելով, ասավ չարչին: Դանիկը յեկավ ընկերների մոտ: Յերբ նա յետ դարձավ նայելու գնացող չարչուն, փողոցը բոլորովին դատարկ եր:

Վ Ե Ժ Ը

— Տուր մի ածեմ...—ասավ Ալոն, ձեռքը մեկնելով դեպի զարմոնը: Բայց Դանիկը ամուր սեղմել եր կրծքին այն թանկագին իրը և համառ թափահարում եր գլուխը.

— Այ, ինչ ժլատն ե...—վերավորված ասավ Ալոն:

— Ձի տալիս, չի, յետևից չենք ընկնի,—ասավ Գալոն:—Անցյալ տարի դանակս ջարդեց, իսկ հիմա զարմոնը չի տալիս:

Մտածմունքի տակ ընկած Դանիկի լուրթյունը Ալոյին վերափոխել եր:

— Դեհ, շուտ այստեղից գնա, իմ պատշգամբումն ես նստել...—կոպտաբար ասաց Գալոն:

Դանիկը հլու վեր կացավ և փողոցով գնաց տուն: Նա գնում եր գլուխը կախած: Ընկերները նրան առաջնորդեցին չարացած հայացքներով: Դանիկը իսկի յետ չնայեց:

ՀՐԱՇԱԼԻ ԳԱՐՄՈՆԸ

Նա դուռը փակ գտավ. մայրը տանը չէր: Նստեց չարդախում, ուր կեսորվա արևը քիչ ստվեր էր տվել, և սկսեց գննել իր գնած գանձը:

Առանձին բան չունի, միայն մի մեխը ծուռն է խփած:

Նա փորձեց ածել գարմոնիկը: Լավ է դուրս գալիս: Մեկ էլ ածեց, ել ավելի լավ:

Բայց այն ի՞նչ տարրինակ խոսքեր ասավ մանրավաճառը: «Յեթե գարմոնը պահես, ամբողջ աշխարհի տերն ես»: Մի՞թե գարմոնը թնդանոթի պես բան է, վոր նրանով աշխարհ նվաճես:

— Հիմարի մեկն է մանրավաճառը... — մտածեց Դանիկը և ելի ձեռք առավ գարմոնիկը:

Նա գարմոնի բոլոր տված ձայները փորձեց: Յերկու հնչյուն նրան շատ դուր յեկան: Նա յուրաքանչյուր ձայնին ափսոսում էր դնում և մի քանի անգամ կրկնում: Բայց այն ձայները, վորոնք հենց առաջ նրան միանգամից դուր յեկան, նա շուտ սովորեց գանազանել: Մանրավաճառի խորհրդավոր խոսքերը, նույնիսկ մանրավաճառին նա շուտով մոռացավ: Նա փորձում էր ձայները մեկը մյուսի յետևից. այդպես նստեց նա միևնույն տեղը չորս ժամի շափ, մինչև մոր գալը: Նկատելով, վոր նա մոռենում է դռներին, շտապ գարմոնը դրեց քարի յետև:

— Այդ ի՞նչպես է, վոր տանն ես, — կասկածանքով հարցրեց մայրը:

Դանիկը տիտիկ անողը չէր, և նրան տանը պահելն անկարելի յեր լինում: Իսկ նա այդտեղ հանգիստ նստած է և ընկերներից մեկն էլ չկա մոտը:

Վոչինչ չասավ Դանիկը:

Մայրը պատասխանի չսպասեց, այլ դուռը բանալով, սենյակ մտավ:

— Ձգնաս, պիտի ճաշենք. — ասավ նա ներսից:

Ճաշելուց հետո Դանիկը հանեց գարմոնը քարի յետևից և դրեց գրպանը: Մինչև անգամ իրեն թեթև զգաց, գարմոնն իր մոտն է, նշանակում է չի կորչի:

Հարմար ժամանակ գտնելով, Դանիկը տանից ծղկեց ձորակը, նստեց մի շվաք տեղ և հանեց իր գանձը:

Նա սովորել էր լավ գանազանել ձայները, բոլոր ելևեջները, նայելով թե վորն ինչ տպավորություն էր թողնում իր վրա: Ամեն

մի հնչյուն նրա մեջ արձագանքում էր, բայց տարբեր յեղանակով: Այս բանը նրան ավելի մեծ գարմանք պատճառեց, քան այդ ողվա բոլոր դեպքերը:

Նա մինչև անգամ ձեռքը սեղմեց սրտին և ուշադիր ափսոսում էր: Սիրտը խփում էր արագ և անհամաչափ: Բայց նա արձագանքող վոչ մի բան չգտավ:

Փորձեց նորից «Պիկ-պիկը». թեթեւ պարերգը տալիս եր նրան զուրեկան գլխապտույտներ: Ուղղում եր ծիծաղել և միևնույն ժամանակ պարել: Բայց դժվար եր գարմոնից անջատվելը:

Այդ որվանից Դանիկի համար սկսվեց նոր, բոլորովին առանձին կյանք:

ԿՈՒՎ. ՄԱՏՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ամբողջ որերով ծղկվում եր ձորակը իր գարմոնով: Ժամերը թռչում եյին աննկատելի: Միայն ճաշի դեմ եր վերադառնում տուն, այն ել հոգնած, բայց միշտ ժպտերես:

Նա իր պարապմունքները միշտ թագցնում եր իր մորից: Մի կտոր հաց առած՝ առավոտյան փախչում եր ուղղակի ձորակ:

Ընտրել եր իր համար մի յերկու հարմար տեղ ձորակի կանաչ լանջերին: Նստում եր և այստեղ, և այնտեղ, նայած թե վորտեղ հով ե, վորտեղ սավեր կա:

Յերբեմն աղբահանները գալիս եյին, թափում եյին աղբը, բզավում եյին ձիերի վրա, և անիմները գոգոացնելով, քշում, յես եյին գնում:

Յերբեմն ել աղերքն եյին գալիս փորփրելու աղբակույտերը, բան փնտռելու իրենց հարագատ աղբակույտերում: Տղերքը կռվում եյին, վիճում եյին գտած կոճակների համար, քաշքշվում եյին և խաղում եյին: Բայց Դանիկը չեր մոտենում իր ընկերներին: Նրանց աղմուկը նրան ջղախաղցնում եր, մեկ ել՝ վախում եր, չլինի թե գարմոնը նորից ուղեն: Հիմա, յերբ առաջին բռնկումն անցավ, նա ամաչում եր, վոր գարմոնը չի տվել Ալոյին: Բայց յեթե մեկը դարձյալ խնդրեր գարմոնը՝ նա ելի պոկ չեր գալ նրանից՝ ավելի քաջաբար, ավելի ուժեղ կթափահարեր իր գլուխը, թե չի կարելի: Գարմոնիկը ուրիշ ձեռքին տեսնելը նրա համար սարսափելի բան եր թվում: Վայ թե մի բանը կտրեն: Բայց աղերքը չներեցին նրան և մի անգամ Գալոյի մոտ՝ պատշգամբում նստած՝ հետևում եյին, թե ինչպես Դանիկը զուրս յեկավ դարբասից և գնաց դեպի աղբանոցը:

— Հա, գարմոն ե ածում... տեսե՛ք, տեսե՛ք, մեծ բանի վրա յե,— ասավ Ալոն:— Բայց թե ինչպես ե ածում, այդ ե բանը: Չավեց ել թե մի աչքով գոնե մտիկ տայի՝ ինչ կա:

— Չղնգստենք, հ՞ը...— մտահոգ առաջարկեց Գալոն:

— Ի՞նչ զնգստել, սպասիր, այնպես անենք, վոր մայրը նրան ծեծի...— ասավ Ալոն: Յեվ նա վճռեց խկույն գործի անցնել:

— Մոքիր, այ մոքիր...— ասավ նա տնկվելով Դանիկենց դռան առաջ:

Դանիկի մայրը տան մոտ լվացք եր անում:

— Ե, ասելիքդ ի՞նչ ե, այ մողի...— ասավ նա կոպտաբար: Նա Ալոյին չեր սիրում, վախում եր թե նա վատ բաներ կսովորեցնի Դանիկին:

— Մոքիր, այ մոքիր, ձեր Դանիկը գարմոն ե առել:

— Ի՞նչ գարմոն: Ի՞նչ ես փչում, նա փող չունի, վոր գարմոն առնի... ի՞նչ ել հարուստ ես գտել, յես նրա մոտ գարմոն չեմ տեսել:

— Ճիշտ եմ ասում, մոքիր, ինձ մոտ առավ յերկու շահու:

— Դու ել չգիտես թե ինչ ես ասում գլխիցդ դուրս: Դանիկին յերկու շահի վճռեղից:

— Նա ասում եր ճամբին գտա: Առնելը՝ վաղուց ե առել, դեռ անցյալ շաբաթ. մեզ հետ ել կովեց, գարմոնը մեզ չտվեց:

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԸ ՅԵՎ ԿՅԱՆՔԸ

Դանիկին այդ որը, աղբանոցի մոտ նստած, աշխատում եր գարմոնի միջոցով վորսալ մի ինչ վոր անծանոթ, բայց հարազատ, իր սրտին մոտ յեղանակ. այն յեղանակը, վոր մի ժամանակ աղոտ կերպով լսել ե, և հիմա յել իր շուրջը հենց այնպես թրթռում ե:

Ջղախին դողը բռնեց նրան, յերբ նա զգաց, վոր հնչյունները մոտենում եյին իսկական յեղանակին:

Ստեղծվեց մի թեթև, թրթռուն զգայուն յերգ:

Վերջապես նա ածեց այդ յերգը վերջին անգամ: Հնչյուններում կար համարձակութուն, կար նվաճումի ուրախութուն:

Այդպիսի ուրախութուն նա յերբեք չեր զգացել:

Դանիկին տանը փոթորիկ եր սպասում: «Դու ի՞նչպես համարձակվեցիր, անպիտան, առանց հարցնելու գարմոն առնել: Մայրը քարին քացի տալով աշխատում ե, իսկ նրա հեշ պետքը չի: Յերկու շահին գարմոնի ե տվել՝ քիչ փող ե: Ինչ կա վոր՝ ճամպին ե գտել: Կարգին տղան մորը կտար, իսկ դու խաղալիքի յես տալիս: Աչքերս լույս, յես ել պիտի ասեմ թե տղա ունեմ, նախրում հորթ ունեմ»:

Բանը նրանով վերջացավ, վոր Դանիկը մի քանի հնչուն ապտակ ստացավ մորից: Դանիկը քաջաբար տարավ ապտակները: Դանիկը լուռ եր: Մայրը դեռ յերկար սուսիկ հեկեկում եր: Յերեխան նստել եր անկյունում ու շատ եր խղճում մորը, բայց առաջին անգամ զգաց, վոր մայրն իրեն, Դանիկին, չի հասկանում: Ուզում եր, վոր նա հասկանա, բայց ի՞նչպես բացատրեր:

ԴԱՆԻԿԻ ՅԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այն ժամանակից սկսած նա ավելի տանն եր մնում, նստած գուան առաջ կամ չարդախի մոտ: Ամբողջ ժամանակը նվիրում եր

հրաշալի հնչյուններին՝ գարմոնում թափնված։ Նա աշխատում էր քաղել նոր ու նոր հնչյուններ։ Մայրը ներքուստ գոհ էր. «Գոնե չարություն չի անում յերեսան»։

Դանիկը նստում էր դռան քարին, պարապում էր նոր անծանոթ, չգիտես վորտեղից դուրս ընկած յերգով։ Բայց գործը դանդաղ էր առաջ գնում։ Յեւ հոգնած նա ձեռք առավ հին, թեթեւ, առաջուց սովորած յերգերը։ Այստեղ կային և շարմանկի և գրամաֆոնի, ինտերնացիոնալի յեղանակները, նույնպես և հեղափոխական քայլերդի յեղ անակ, վոր լսել էր քայլերթի ժամանակ, մինչև անգամ Չայկովսկու «Բարկարոլլից» մի կտոր, վորի յեղանակը լսել էր մեծ տան բաց լուսամուտներից։ Դանիկը չէր իմանում, թե այդ ինչ է, ինչպես է կոչվում, բայց նրան դուր էլին գալիս ջրի պես ծփացող հնչյունները, և նա շատ ջանք գործ դրեց, վոր սովորի կրկնել այդ հնչյունները գարմոնով։

Դռան մոտ նստած, վոչ մի բանի վրա չմտածելով, վոչինչ չնկատելով, նա միայն իրեն էր լսում, ուղղակի խմում էր իր հաբուցած հնչյունները, նրանց ներդաշնակութունից պալով յերբեմն մի սուր ուրախություն։

Մի կին վեղըրոներով անցավ նրա մոտից։ Հարևան մանրավաճառը տուն վերադարձավ շուկայից։ Բարձրահասակ ծերուկը անցավ Դանիկի մոտով, նայեց նրան և յեա դարձավ։

— Դու այդ ինչ ես անում։

— Այնպես, ելի. գարմոն եմ առել...— կամաց ասավ Դանիկը։

— Ե, նորից անիր...— ասավ ծերունին։

Դանիկը վոչ մի կերպ չէր անի ոտար մարդու մոտ, բայց ծերունին այնպես քաղցր ժպտաց, վոր Դանիկը ակամա վերցրեց գարմոնը։

Հոսում էլին պարզ, անպաճուճ յերգերը՝ հեղափոխական, փողոցային և ժողովրդական, թե ուրախ, թե տխուր, բայց բոլորն էլ իսկականի հետ ուղիղ։ Վերջացրեց նա, կրկին յերգելով մի կտոր Չայկովսկու «Բարկարոլլից»։

— Դու մինչև անգամ այդ ել գիտես, — հոհաց ծերունին. — Բայց վորտեղից։

— Քաղաքումն եմ լսել։

ԲԱՐԻ ԾԵՐՈՒՆԻՆ

— Ուզե՞մ ես ինձ մոտ գալ, յես քեզ ցույց կտամ իսկական յերաժշտությունը, — ասավ ծերունին: Դանիկը վեր թռավ քարի վրայից, արտահայտելով գնալու պատրաստակամութիւն:

— Ի՞նչ չուսարիկ տղա յես... — ծիծաղեց ծերունին:

Դանիկը նրա յետևից գնալիս՝ մտածում եր. «Յես չեյի գնալ, բայց խոստացավ իսկական յերաժշտութիւն ցույց տալ: Գուցե և ճիշտ լինի»:

Մի նեղ ծառերի մեջ կորած միջափողոցում ծերունին գրպանից հանեց բանալին:

— Մենակ եմ ապրում... — ասավ նա, բանալով դռնակը, — միայն մի Բողար ունեմ:

Ահագին շեկ գամփռը թռավ նրա կրծքովը և իսկույն մռնչաց՝ նկատելով Դանիկին: Նա ժառանգական, սերունդից-սերունդ անցած ատելութիւն ուներ դեպի յերեխաները:

Ծերունին շատ չարչարվեց, մինչև վոր կարողացավ նրան Դանիկի հետ հաշտեցնել:

Նա տարավ յերեխային այգու միջով, վորտեղ մի քանի վարդի թփեր կային: Փոքրիկ պատշգամբով նրանք անցան սենյակ: Նոստաները կույտ-կույտ թափված եյին հատակին՝ աթոռների մեջ, դրված եր դաշնամուրը, իսկ դաշնամուրի վրա — շութակը տուփի մեջ: Փոշու հաստ շերտն ամեն ինչ ծածկել եր:

Ծերունին ուղիղ մոտեցավ պիանոյին, նստեց և նվագեց: Նրա մատներն տակից շաղ ընկան անհամար հնչյուններ, խուրձ-խուրձ, վորոնք հեղեղի պես վեր եյին թռչում և այնտեղ նոսրանում: Դուրս պրծավ մի փոքրիկ, վշտալի յերգ: Նա զարթեցրեց Դանիկի սրտում վախի և վշտի զգացմունք: Հետո քնքուշիկ գլորվեցին տաք ու ծփուն կոհակներ, լվացին-տարան վիշտը և վախը, բռնեցին նրա սրտից և դուրս բերին ամ՝ տիրաբար և շատ զգուշ: Մի թեթև շառաչով յետ գնացին տաք, վազվզուն ալիքները: Տիրեց լուսթյուն:

ՀՐԱՇՔ ՅԵՐԳԸ

— Հիմա դու նվագիր, — ասավ ծերունին:

Բայց Դանիկը քաջությամբ շարժում եր գլուխը:

— Ձեր նվագից հետո իմը հիմար բան կլիկա:

— Ե՛, ինչո՞ւ յես այդպես ասում. չես ուզում, դեհ յեկ, միասին փորձենք:

— Դու գարմոնով նվագիր, յես դաշնամուրով կնվագակցեմ: Դու չգիտես նվագակցելը ինչ բան է: Դու առաջ նվագիր, իսկ հետո մենք միասին՝ յերկուսով:

Դանիկն ամաչում էր իր յերգն ածելուց: Իր յերգը թվում էր շատ խղճուկ, վողորմելի: Բայց մյուս կողմից ուղում էր լսել, թե ինչ է այդ միասինը:

Նա նվագեց այն յերգը, վոր ինքն էր հնարել՝ նստած ձորակում, աղբանոցի մոտ:

— Դեհ, հիմա սկսիր սկզբից...—ասավ ծերունին, յերբ Դանիկը վերջացրել էր:

Դանիկն սկսեց: Միաժամանակ լավեցին դաշնամուրի հնչյունները և յերեխան, ախանջ գնելով, հասկացավ, վոր իր յերգն աճեց և լայնացավ: Հնչեցին նոր ձայներ մի ինչ վոր հրաշալի ձևով հինի հետ Գարմոնը տիրաբար և վստահ տանում է իր յետևից դաշնամուրը, վոր արձագանքում է նրա ամեն մի շարժումը: Վերջ:

Դանիկը կանգնած էր դաշնամուրի մոտ կարմրատակած, մազերը թափթփված, ճակատին քրտինքի կաթիլներ:

— Քեռի, — վհատ աղաղակեց նա, — ելի մի անգամ. այսպես լավ է դուրս գալիս:

Նա շատ էր վախում, թե ծերունին կմերժի և ինքը չի զգա այն բավականութունը, վոր հենց նոր էր ապրել: Ծերունին, ծիծաղելով, համաձայնեց: Նորից հոսեց պարզ յերգը, վոր նվագակցումի հետ կարող էր դուրս գալ և ավելի պահանջկատ ունկնդրին:

— Այ, ինչ լավ է դուրս գալիս, — հիացած մտածում էր Դանիկը:

— Կաց, — հարցրեց ծերունին, — իսկ վորտեղից է այս յերգը: Յես այսպես յերգ յերբեք չեմ լսել:

Մոմենտը հուսահատական էր, բայց պիտի ասվեր.

— Յես եմ հնարել... ձորակում... — հագելով լսելի շշուկով վերջացրեց Դանիկը:

— Ոհո, դու կոմպոզիտոր ել ես... — բացականչեց ծերունին: — Նա, ով յերաժշտութուն է հորինում, կոմպոզիտոր է... — բացատրեց նա, նկատելով յերեխայի հարցական հայացքը:

— Դու շուտ-շուտ ինձ մոտ արի, — ասավ ծերունին մնաս

բարևի ժամանակ, — արի, կնվագենք, կզրուցենք: Դու ել յերաժիշտ, յես ել յերաժիշտ. ահա քեզ լավ բան:

Դանիկը ժպտաց: Այնպես ծիծաղելի թվաց նրա այդ համեմատությունը իր և ծերունու մեջ:

— Այ թե նվագում ե, — գնալով ասում էր Դանիկը, — ան թե յես ել նրա կեսի չափ...

ԴԱՆԻԿՆ ՈՒ ՍԵՐԳԵՅ ԱԼԵԲՍԵՅԻՉԸ

Շուտով Դանիկը կանաչ ցանկապատ փոքրիկ տան մարդը դարձավ:

Մինչև անգամ վիթխարի Բողարն էլ, յեթե հարձակվում էլ էր նրա վրա, հարձակվում էր նրա դեմքը լիզելու իր տաք, փշոտ լեզվով: Դանիկը չէր վիրավորվում:

— Մտերիմ շուն ե, — ասում էր Դանիկը, շոյելով նրա խիստ մազերը:

Դանիկն զգում էր դեպի իրեն լավ վերաբերմունք և կարծես թե նա այստեղ ջերմութուն էր զգում, վորովհետև նրա խիստ և միշտ հոգատար մայրը յերես չէր տալիս տղային:

Յերեխան սովորել էր ամեն մի զգացմունք վեր ածել գործողության հենց իսկույն: Նա ուզում էր, ինչով էլ լինի, իր սերն արտահայտել զեպի Սերգեյ Ալեքսեյիչը: Այդպես էին անվանում ծերունուն: Ամեն անգամ, ծերունու մոտ գալիս, յերբ նա զբաղված էր լինում իր պարզ ճաշի պատրաստությունով, կամացուկ վերցնում էր փալատը և ավելը, հավաքում էր նոտաները, ամեն տեղ մաքրում էր փոշին և ավլում էր հատակը: Ծերունին, սենյակ մտնելիս, իսկույն նկատում էր փոփոխությունը: Նա վոչինչ չէր ասում Դանիկին, բայց աչքերն այնպես էին փայլում մի տեսակ լույսով, վոր Դանիկին կյանք տվեց: Նա համառորեն ամեն տեսակ միջոցներ էր մտածում, վոր կարողանա բավականություն պատճառել Սերգեյ Ալեքսեյիչին:

Ծերունու և մանկան բարեկամությունը, գնալով, ամրանում էր: Ծերունին քիչ-քիչ պատմեց իր մասին, թե ինքն ով է յեղել: Զահել ժամանակ յերազել է դռնալ նշանավոր յերաժիշտ, բայց հետո աղքատությունն ու ընտանիքը նրան կերան, մաշեցին: Յեվ նա դարձավ յերգեցողության ուսուցիչ: Հետո մեռան և՛ կինը, և յերեխաները, ու նա մնաց մենակ այս տնակում—կանաչ ցանկապատի յետևը: Առաջ աղմկոտ եր և ուրախ, [հիմա գերեզմանի պես] լուռ: Ծերունին քաղաքում մի քանի դասեր ուներ, ապրում էր մեն-մենակ: Միայն յերաժշտությունն էր, վորը ցրում էր վիշտը: Յերաժշտությունը մոռացնել էր տալիս ցավը, վերավորանքը և մենակյաց ծերությունը: Պատահաբար հանդիպած մանուկն իր գարմոնով գալիս էր և քիչ աժխուժացնում տունը: Նա գլորվում էր Բողարի հետ հատակին, ինչպես 10 տարեկան յերեխա, և իր գարմոնիկին աշնպես էր տիրապետում, ինչպես փորձված արախտ:

Յերաժշտական գիտելիքները, վոր հաղորդում էր Սերգեյ Ալեքսեյիչը, նա ուղղակի վորսում էր ողի մեջ: Գործի քիչ դանդաղելու պատճառն այն էր, վոր նա սովորում էր նոտաները, բայց մանուկն այնքան ջանք և համբերություն գործ զրեց, վոր վերջապես նոտաները սովորեց:

Սերգեյ Ալեքսեյիչը սկսեց նրան յերաժշտության դասեր տալ: Յերեխան ամեն անգամ, դասից գնալիս, մի անձանոթ ուրախություն էր զգում, սիրտը բաբախում էր, հոգին լիքը հնչյուններով:

Մայրն իմացավ, վոր տղան դնում է յերաժշտության դասեր առնելու, բայց Դանիկի սպասածին հակառակ, նա անտարբեր վերաբերմունք ունեցավ:

— Իհարկե, յերաժշտությունը մի կտոր հաց տվողը չի, բայց գոնե թող չարություն չանի Դանիկը:

Դանիկը դավաճանեց իր գարմոնին: Սերգեյ Ալեքսեյիչը նրա ձեռքը տվեց լակած, լիահնչյուն ջութակը: Գարմոնն ընկած էր սրնդուկի մեջ: Դանիկը միշտ զգում էր նրա առաջ իր ունեցած մեղքը: Յերեխն հանում էր, տնտղում էր և հառաչով դնում էր տեղը:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

Վազում է, վազում է ժամանակն աննկատելի: Ահա արդեն մի տարի յե, ինչ Դանիկը սովորում է Սերգեյ Ալեքսեյիչի մոտ, արդեն յերկու տարի յե և արդեն յերրորդն էլ վերջանալու վրա յե:

Մանուկն աճեց և արագ-զարգացավ: Յերեկով յերաժշտություն և խորհրդային աշխատանքի դպրոց (Սերգեյ Ալեքսեյիչի զրգամաբ), յերեկոյան՝ կրկին պարապմունքներ, գիշերով՝ գրքեր:

Ծերունու մեծ զրադարանում կային համաշխարհային գրողների գրքերը, վոր հավաքել էր մենակության տարիները: Գրքերի հաջող ընտրությունը յերեխային հնարավորություն տվեց ծանոթանալու մարդկանց խելքի ամենալավ ստեղծագործությունների հետ:

Իսկ յերաժշտությունը ծանոթացրեց մանկանը ստեղծագործության մյուս կողմի հետ:

Այդպես անգուլ աշխատանքով անցան ելի մի քանի տարիներ: Փոքրիկ քաղաքում, Դանիկի փոքրիկ աշխարհում համարյա վոչ մի

Վոփոթութիւնն չկար: Միայն նրա մայրը հաճախ ու հաճախ գանգատւում էր կարիքից և ծանր աշխատանքից: Դանիկը տեսնում էր, թե ինչպես մայրը լղարում է. և ինչպես վերջերս դեմքը սրվել է:

Նա խղճում էր մորը, խղճում էր, վոր նա մխտում է իր վերջին ուժերը նրան և իրեն կերակրելու համար: Դանիկը՝ այդ ծանր դրութիւնից դուրս գալու համար՝ յելք էր փնտռում: Նա այնքան էր մտածում այդ մասին, վոր մինչև անգամ սկսեց անուշադիր վերաբերմունք ունենալ դեպի պարապմունքները:

— Քեզ ի՞նչ է պատահել...—հարցրեց բարկացած Սերգեյ Ալեքսեյիչը: Դանիկն այնպես էր կպել այս մի քանի տարվա մեջ ծերունուն և այնպես էր սիրում նրան, վոր առանց թագցնելու պատմեց իր վիշտը:

— Ամենամեծ ամոթը, Սերգեյ Ալեքսեյիչ, ինձ համար այն է, վոր յես արդեն մեծ եմ, 13 տարեւ ել լրանալու վրա յե, բայց վոչ մի բան չեմ անում:

Սերգեյ Ալեքսեյիչը ժպտաց. այդքան տարի «վոչինչ չանող Դանիկը» այնքան գործ կատարեց, ինչպիսի գործ չէր կատարի ամեն մի չափահաս մարդ:

— Անելն անում ես,—ասով ծերունին,—բայց մի բան պիտի վաստակես, այդ ճիշտ է: Սպասիր, յես կխոսեմ ում հետ պետք է, գուցե քեզ համար մի աշխատանք գտնենք...

Մի քանի օրից հետո Դանիկը սուրհանդակ մտավ խորհրդային հիմնարկներից մեկում: Դպրոցից հետո նա այդ հիմնարկի ծրարները ցրում էր քաղաքի մեջ: Այդ նրանից 2—3 ժամ ժամանակ էր խլում: Իհարկէ, քիչ էլ վճարում էյին: Բայց ելի մի կտոր հաց ունեւ:

Դանիկը գվարթացավ և հանգստացավ: Նա նոր յեռանդով ձեռք առավ գրքերը և ջութակը: Գործերը լավ էյին գնում: Ուրախացավ և մայրը Դանիկի ոգնութեան վրա: Կարիքը թեթևացավ:

— Գիտե՞ս ինչ տղա յե, ինչ տղա յե,—ասում էր մայրը հարեւանուհուն,—ժամանակ կլինի, վոր բերանից խոսք դուրս չես քաշի. կպչում է գրքից, չես պոկի, ինչ ուզում ես ասա, կասի «մի խանգարի»: Զութակ ածելիս վոր՝ չլինի մոտենաս: Այ, տեսնում ես, նա ծառայութեան է մտել, խղճում է մորը...

Սերգեյ Ալեքսեյիչը նույնպես շատ ուրախ էր աղբակույտի մոտ գտնված յերեխայի վրա:

Ծերունին գովում էր նրան իր առանձին ձեովը.

— Դու տաղանդ ունես, դրա համար գովել հարկավոր չի, բայց քո աշխատանքն է, վոր յես գնահատում եմ... — ասում էր նա յերեխային:

ԱՌԱՋԻՆ ՅԵԼՈՒՅԹԸ

— Ուզում ես ինձ հետ համերգին նվագել,—հարցրեց Դանիկին Սերգեյ Ալեքսեյիչը:

— Ի՞նչ համերգ,—յերկմտած հարցրեց Դանիկը:

Նա յեղել է Սերգեյ Ալեքսեյիչի հետ համերգներին, բայց այնտեղ նվագում էյին այնպես չափահաս, լուրջ մարդիկ, ուր կմնա ինքը...

— Ե, այդ համերգը կլինի մանկական...—հանգստացրեց նրան Սերգեյ Ալեքսեյիչը:

— Ինչպես մանկական...—Դանիկն ավելի ու ավելի յերկմտանքի մեջ էր ընկնում:

— Ե, սպասիր, յես կբացատրեմ քեզ բոլորն, ինչպես պետքն է,—ասով Սերգեյ Ալեքսեյիչը:—Ինձ հրավիրեցին մանկական տուն՝ համերգին մասնակցելու: Յես ուզում եմ, վոր դու ել նվագես մանուկների համար: Այդ հետաքրքիր կլինի, յերբ նրանց պես մանուկը ջութակ նվագի:

Դանիկը մտահոգվեց. սարսափելի բան է, ինչպես դուրս գալ մարդկանց առաջ: Քանի աչք կնայի քեզ վրա, իսկ դու բոլորովին մենակ: Բայց թե հետաքրքիր բան է:

Նա իր միտքը բացեց ուսուցչի առաջ:

— Ե, ինչ, թե վախում ես՝ պետք չէ,—չարացնում էր նրան Սերգեյ Ալեքսեյիչը:

— Ի՞նչպես, ո՞վ է վախողը: Յես չեմ վախում, յես կնվագեմ, Սերգեյ Ալեքսեյիչ:

Սերգեյ Ալեքսեյիչն ընտրեց մի քանի ժողովրդական յերգեր, իսկ հետո՝ մի հեշտ հեղափոխական քայլերգ:

— Առաջ քայլերգը կնվագես, հետո՝ յերգերից մեկը: Դեհ, մի նվագիր տեսնեմ:

Սկսվեց փորձը: Սերգեյ Ալեքսեյիչը գոհ եր փորձից: Յերեխան լավ եր նվագում:

Տուն գալով՝ Դանիկը ձեռք առավ ջութակը: «Պիտի կըկնել,— մտածում եր նա.— վայ թե մոլորվեմ, ամոթ ե»:

Նա վաղուց սովորել եր ամբողջ պիեսը, բայց վոչ մի կերպ չեւ կարողանում պոկ գալ ջութակից: Նա նվագում եր, մինչև վոր մայրը քշեր նրան քնելու:

Յեկավ համերգի ուր: Դանիկը առավտից ման եր գալիս՝ ինքն եւ չգիտեր ինչպես: Ամեն բոպե հիշում եր նա — «այսոր»։ Վախը և հետաքրքրութիւնը խառնվում եյին իրար նրա սրտում: Իսկ Սերգեյ Ալեքսեյիչն եւ արգելել եր նրան այսոր նվագելը:

— Կխորտակվեմ, անշուշտ... — հուսահատված մտածում եր Դանիկը:

Գլխավոր սպիտակ մարմարե սանդուխքով վեր եյին բարձրանում Դանիկը և Սերգեյ Ալեքսեյիչը:

Կուշտ, ուրախ, միակերպ հագնված յերեխաները խումբ-խումբ հանդիպում եյին նրանց:

— Սերգեյ Ալեքսեյիչ, ո՞վ ե սրանց կերակրում, հագցնում և այսպիսի լավ տուն ե տվել: Յե՛վ վճարեղից են այդքան շատ հավաքվել նրանք,— հարցնում ե Դանիկը:

— Գիտե՞ս ինչ: Կովից, հեղափոխութիւնից և սովից հետո մնացին շատ վորբեր, և ահա նրանց հավաքել են Ֆայստեղ. բայց նրանց կերակրողը և հագցնողը Խորհրդային իշխանութիւննն ե:

— Այդ շատ լավ բան ե, Սերգեյ Ալեքսեյիչ,— համոզմունքով ասավ Դանիկը:— Յես այստեղ տեսնում եմ այնպիսի փոքրիկ յերեխաներ, վորոնք կարող եյին կատվի ճուտերի նման վոչնչանալ, բայց ապրում են, սովորում են և դեռ ժամանակին եւ մարդ կդառնան:

— Այն ել ինչպիսի մարդ, յեղբայր: Յես մի ուրիշ տան մանուկներին յերաժշտութիւն եմ սովորեցնում և գիտե՞ս ինչպիսի ընդունակները կան:

Ձանգն ընդհատեց նրանց խոսակցութիւնը:

Շուտով յերևոյթ պիտի ունենար Սերգեյ Ալեքսեյիչը։
Դանիկը կուլիսների միջից լսում էր յերգ և նվագ։ Քիչ-քիչ՝
հուսահատութիւնը նորից մտավ նրա սիրտը։

— Ե, մի՞թե կկարողանամ այդպես։

Վերջապես, Սերգեյ Ալեքսեյիչը մի թեթև բոթեց նրան դեպի
բեմը։ Նա հիշեց, վոր պիտի գլուխ տալ։ Դաշնամուրի յետևից նրան
քաղցր ժպտաց ակումպանիատորը։ Հետո՝ արդեն մարդկային
դեմքերի ծովը։

Հենց վոր Դանիկը ձեռք առավ ջութակը, վախի վերջին կաթիլը
նրա սրտից անհայտացավ։

Հանգիստ և հավատացած սարքեց իր ջութակը և գլխով արավ,
վոր նա սկսի։ Կայտառ զնգզնգացին առաջին բախումները հեղափո-
խական քայլերգի, ժամանակին մեջ մտավ Դանիկի ջութակը,
համարձակ և վստահ տարավ իր յետևից դաշնամուրը։

Դանիկը մոռացավ համերգը, հանդիսականներին և բոլոր իր
վրա նայողներին, նա միայն մի բան էր հիշում. այն է՝ դաշնամուրը
և իր յերևոյթը։

Վերջ։ Կեցցեաների փոթորիկը շարժեց ահագին, սյունադարձ
դահլիճը։ Մանուկները վեր թռան տեղերից, ծափահարեցին և ձայն
տվին։ Նրանք մի քիչ գիտեյին Դանիկի ով լինելը և հիմա վողջու-
նում էին այն յեռանդը, վոր հաղթեց չքավորութիւնը, կարիքն
և անտերութիւնը։

Հաջորդութիւնը կատարյալ էր։ Դանիկը ծանոթացավ մանուկ-
ների հետ, վորոնք ցույց էին տալիս նրան ուշադրութեան ամեն
տեսակ նշաններ, — նրանք հարց ու փորձ արին նրա կյանքից,
ծնողների, դպրոցի, ուսուցիչների մասին։ Նա պատմեց և ինքն էլ
հարցեր տվեց։

Դանիկն ուրախանում էր նրանց համար այնպես, ինչպես
իր համար։

— Ե, այդ լավ է վոր ձեզ այդպես տեղավորել է։ Յեւ
կուշտ եք, և հագնված եք, և սովորում եք...

— Մեզ համար հոգացողը Խորհրդային իշխանութիւնն է, —
հպարտութեամբ հայտնեց մի հինգ տարեկան պատլիկ։

Նոր բարեկամները ուշ ցրվեցին, պատմելով իրար թե ինչպես
անցկացրին յերեկոն։

— Ե, ինչ, սովորեցրի քեզ, սովորեցրի, — ասավ Սերգեյ Ալեք-
սեյիչը Դանիկին համերգը տալուց հետո, — հարկավոր է լգործը մինչև
վերջը տանել, հարկավոր է ոգնել, վոր դու սովորես։ Յես Մոսկ-
վայում կապեր ունեմ։ Մի բան էլ ե դուրս կգա։ — Յեւ նա սկսեց
յեռանդով հոգալ, գրում էր և ստանում էր շատ նամակներ և մինչև
անգամ մի շաբաթով գնաց Մոսկվա։

Դանիկը չափազանց մեծ
անհանգստութեամբ սպա-
սում էր նրան։ Ծերունին
վերադարձավ հոգնած, բայց
գոհ։

— Ե, յես հիմա հոգ-
նեցի շրջելուց։ Դժվար է
ծեր վոսկորները քարշ տալ։
Հիմա դու գնա։

Դանիկը մի ամսից հետո
գնաց բարձրագույն յերա-
ժըշտական դպրոց։

Փ Ա Ռ Ք Ը

Յեռում է ամբողջ հենց
նոր կառուցած թատրոնի
գլխավոր մուտքի առաջ։ Յեր-
կար շղթայի պես կառքերը
ձգվում էին դեպի պայ-
ծառ լուսավորված մուտքը։
Այդ բախտավորներն են, վո-
րոնք տոմսեր են ստացել։

Դանիկն էլ ավելի լուսավորեցին։ Նվագախումբը լարում է
գործիքները, բեմի յետևի սենյակում նշանավոր ջութակահարը
խոսում է յուրայինների հետ, լգիտենալով, վոր շուտով վերահաս

հրաժեշտը նորից իրեն կբաժանի նրանցից: Մոտիկ մարդիկ յերկուսն են: Միրուքը յերկար, բարձրահասակ ծերունին և մի հասարակ կին՝ հազին բրդե դեյրա:

Ջանգն ընդհատեց ջութակահարի աշխուժ խոսակցությունը իր հարազատ մարդկանց հետ:

— Սկսվում ե, պիտի գնալ...—ասավ Դանիկը: Նա ինքն եր: Ինչպես մյուս սենյակում՝ նա հանգիստ դուրս յեկավ բեմ: Ժափահարությունների փոթորիկը շարժեց թատրոնը բազկաթոռների առաջին շարքերից մինչև յետին շարքերը:

Դանիկը ձեռքն առավ ջութակը:

Շարժեց ջութակի աղեղը և ձգվեցին թեթև ճիպոտի յետևից բոլոր հնչյունները, վորովհետև մեծ հաճույք և մեծ ուժ էյին թագնաված աղեղի թեթև շարժումներում:

Ահա հազարավոր մարդիկ Դանիկի իշխանության տակ: Նա կարող է ստիպել, վոր լան և խնդան իր ուզածի պես, կարող է ստիպել, վոր հիշեն այն, վոր յերբեք չի յեղել, կարող է ստիպել, վոր իրենց մոռանան:

Ձեռքի թեթև շարժումով Դանիկը տանում եր իր ունկնդիրներին միայն այն ճանապարհներով, վոր միայն իրեն են հասկանալի, միայն իրեն են ծանոթ:

Նշանավոր ջութակահարի հաջողությունն աճում եր նրա ամեն մի յերույթով: Առաջին մասի վերջում Դանիկը դուրս յեկավ բեմ: Նվագակցող դաշնակահարը դուրս յեկավ նրա յետևից, նստեց դաշնամուրի մոտ և բացեց նոտաները:

Լսվեցին առաջին հնչյունները նվագակցի: Ջութակահարի ձեռքում յերևաց մի ինչ վոր փայլուն իր: Այդ ինչ բան եր: Սովորական բերանի զարմոնիկա, վոր յերկու շահով ամեն տեղ կարելի յե առնել:

Հոսում եր յերգը, պարզ, ինչպես թռչնի ճվլոցը, և սիրելի, այդ ճվլոցի պես: Դաշնամուրի ակումպանիմենտն առանձնապես շեշտեց և խորացրեց յերգը, ամբողջացրեց և նշանակալից դարձրեց նրան: Յերգը գուրս յեկավ ել ավելի գեղեցիկ՝ իր պարզությամբ: Ահա և վերջացավ: Դաշնիճում ավելի աղմկալից փոթորիկ բարձրացավ՝ քան թե առաջ:

ԿԿ.

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՏԱՐՎԵՑ

Անտրակտին, հանգստանալու ժամանակ՝ բեմի յետևի սենյակում նստած է Դանիկը և լսում է, թե ինչ է խոսում Սերգեյ Ալեքսեյիչը հյուրերի հետ։

— Այո, յերաժշտությունը մի ամբողջ աշխարհ է, դեռ չճանաչված ահագին աշխարհ, — ասավ նրանցից մեկը։

— Ամբողջ աշխարհ է... — արձագանքեց Դանիկի գլխում։

Յեւ հանկարծ նա հիշեց նեղլիկ, կեղտոտ քուշան, յերեք բոբիկ յերեխային, սեռչյա մանրավաճառին, վորից գնած այն զարմանալի գարմոնիկան՝ իր կյանքը այնպես փոխեց։

Հիշեց մանրավաճառի խոսքերը. «գարմոնիկան պահես՝ աշխարհ կտիրես»։

Միթե այդ ճիշտ չի։ Միթե նա աշխարհ չտիրեց փոքրիկ, թիթեղյա գարմոնիկայի՝ ողնությամբ, գինը յերկու շահի։

— Վերջին նվագածդ ի՞նչ եր, — հարցրեց Դանիկին հյուրերից մեկը։

— Այդ իմ հորինած յերգն եր. այդ յերգը 10 տարեկան ժամանակս եմ հորինել՝ նստած ձորակում՝ աղբանոցի մոտ։ Ճիշտ է, յես նրան մի քանի անգամ մշակել եմ։

— Յերգը հրաշալի յե... — խոսեց մի ուրիշը։

— Բայց գարմոնիկան վորտեղից ձարվեց այս համերգին։

— Յես նրանից յերբեք չեմ բաժանվում։ Այս գարմոնիկայի, մանկական խաղալիքի շնորհիվ յես նվաճեցի այժմյան դրությունս։ Յեթե չլիներ նա, յես մինչև հիմա ապրում կլինեյի աղբանոցի մոտ և յերբեք չեյի իմանալ այն, ինչ վոր հիմա գիտեմ։ Յես պահում եմ նրան ինձ մոտ՝ գրպանումս, հասարակության առաջ դուրս գալու ժամանակ։

«ՇԵՂԱՓՈՒՈՒԹՅՈՒՆ» ՊԻԵՍԱՆ

Մեծարելուն՝ և բեմ դուրս կանչելուն չափ ու սահման չկար։ Հանդիսականները վճռեցին մնալ և խնդրել, իբրև վողորմություն, իրենց համար ելի մի քիչ ուրախություն։

Դուրս կանչելը չեւ ընդհատվում։

Դանիկը մի կողմ կանչեց համերգի կարգադրիչին և սկսեց մի ինչ վոր բան ասել նրան: Կարգադրիչը, ուշադրութեամբ լսելով, մի քանի անգամ գանգուր ալեհեր գլուխը խոնարհեցրեց Դանիկի առաջ:

— Շատ լավ... — հարգանքով ասավ նա, գլուխ խոնարհելով վերջին անգամ:

Մի քանի րոպեից հետո հասարակութեանը հայտարարվեց, վոր նշանավոր ջութակահարը կնվագի առաջին անգամ իր նոր ստեղծագործութիւնը՝ «Հեղափոխութիւն» պիեսան:

Վերջին մի քանի տարվա ընթացքում Դանիկը շատ եր ընտելացել հասարակական յելույթների և հաջողութիւն եր ունեցել. այսօր առաջին անգամ եր, վոր զգում եր մի տեսակ հուզմունք:

Այդ պիեսը նա նվագում եր առաջին անգամ հասարակութեան առաջ: Յեւ նրան հուզողն այն եր, վոր դա իր հայրենի քաղաքն եր, վորտեղ անհաջողութիւնն առանձնապէս զգալի կլիներ:

Հեղափոխութիւնը, վոր բոլորը հիշում են և ապրել են և վորի վրայից անցել ե 10 տարի, հեղափոխութիւնը, վոր փոխել ե միլիոն-միլիոնավոր մարդկանց դրութիւնն արմատապէս, փոքր թեմա չեր, վորին թեթև սրտով մոտեցվեր:

Դանիկը մի քանի տարի յեր աշխատել իր մտքի արտադրութեան վրա, աշխատել եր համառ, տոկուն, կշռելով ամեն մի հնչյուն, զրչի ամեն մի շարժում:

Յեւ անա դատաստան ե:

— Արդո՞ք կհասկանան, արդո՞ք կգնահատեն:

Դանիկը դուրս յեկավ ամբիոն, վերցրեց ջութակը, նայեց յերաժրշտախումբը կառավարողին, ինչպէս այդ լինում ե միշտ, սովորաբար: Միայն հասարակութեան համար աննկատելի՝ ջղայնորեն դողում եր բերանի անկյունը և ժամանակ առ ժամանակ ել ցնցվում եյին ձեռքերը:

Խմբակավարը ձեռքի փայտիկով նշան տվեց:

Նվագախումբն սկսեց: Դանիկը, տիրելով իրեն, վստահ շարժեց ջութակի աղեղը և սովորական ձևով մոտեցրեց նրան ջութակին:

Անա հյուսվում են առույգ ձայները, նրանց խեղդում ե բանավորական մասսաների հառաչը, շղթաների զնոցը, տաժանակիր աշխատանքի անհոգը:

Բայց անա ելի վառվում ե մարդկային հոգու մեջ աշխուժութիւնը, ելի կրկնվում են կոչեր՝ միանալ, արիանալ, կովել, հաղթել: Լսվում ե առաջնորդի ձայնը, վորոտում ե՝ ինչպէս վորոտը, և զնոցում ե, ինչպէս պողպատը:

Ջութակը յերգում եր միութիւն, յեղբայրութիւն, պայքար՝ անձնվեր և տանջալից:

Հանկարծ քամու պէս դուրս են ժայթքում տարած հաղթանակի ուրախութեան և ցնծութեան հնչյուններ: Դանիկի ջութակը առաջից ե գնում, նվագախումբը բռնել ե նրա ճանապարհը, բայց նա, ջութակը բոլորի վրա իշխողն ե:

Կարոտը դեպի ընդարձակ հեռուները լսվում ե նրա հնչյուններում:

Ջութակը յերգում եր վիշտ, յերգում եր սովի, ճնշումների մասին, պատմում եր մարդկութեան մեծ մասի ստորացումի, տգետութեան մասին: Անսահման վիշտն եր լսվում նրա հնչյուններում:

Բայց անա հյուսվում ե մի ինչ վոր նորը, աշխուժ: Դա կոչն ե՝ միանալու և դեպի կռիւ, դեպի պայքար դիմելու:

Այլևս չկա միլիոնավոր բանվորների հառաչը, չկա անիծված շղթաների զնոցնոցը: Ջութակը յերգում եր ազատ-ուրախ աշխատանքը, մարդկանց յեղբայրութիւնը, բախտավորութիւնը, յերգում եր նոր, գեղեցիկ ապագայի մասին: Ջութակը յերգում եր, և բոլորը մի մարդու պէս վեր կացան և շնչասպառ լսում եյին այդ ցնծութեան հիմնը: Ու բարձր ու բարձր եր կանգնած ամբոխից՝ այն աղքատութիւնից և աղբանոցից դուրս յեկած գունատ, բայց փայլող դեմքով ջահել յերաժիշտը:

Դանիկը մի կողմ կանչեց համերգի կարգադրիչին և սկսեց մի ինչ վոր բան ասել նրան: Կարգադրիչը, ուշադրութեամբ լսելով, մի քանի անգամ գանգուր ալեհեր գլուխը խոնարհեցրեց Դանիկի առաջ:

— Շատ լավ... — հարգանքով ասավ նա, գլուխ խոնարհելով վերջին անգամ:

Մի քանի րոպեյից հետո հասարակութեանը հայտարարվեց, վոր նշանավոր ջութակահարը կնվագի առաջին անգամ իր նոր ստեղծագործութիւնը՝ «Հեղափոխութիւն» պիեսան:

Վերջին մի քանի տարվա ընթացքում Դանիկը շատ եր ընտելացել հասարակական յելույթների և հաջողութիւն եր ունեցել: Երբ առաջին անգամ եր, վոր զգում եր մի տեսակ հուզմունք:

Այդ պիեսը նա նվագում եր առաջին անգամ հասարակութեան առաջ: Յեւ նրան հուզողն այն եր, վոր դա իր հայրենի քաղաքն եր, վորտեղ անհաջողութիւնն առանձնապէս զգալի կլիներ:

Հեղափոխութիւնը, վոր բոլորը հիշում են և ապրել են և վորի վրայից անցել ե 10 տարի, հեղափոխութիւնը, վոր փոխել ե միլիոն-միլիոնավոր մարդկանց դրութիւնն արմատապէս, փոքր թեմա չեր, վորին թեթև սրտով մոտեցնէր:

Դանիկը մի քանի տարի յեր աշխատել իր մտքի արտադրութեան վրա, աշխատել եր համառ, տոկուն, կշռելով ամեն մի հնչյուն, զրչի ամեն մի շարժում:

Յեւ անհա դատաստան ե:

— Մըդյոք կհասկանան, արդյոք կգնահատեն:

Դանիկը դուրս յեկավ ամբիոն, վերցրեց ջութակը, նայեց յերաժըշտախումբը կառավարողին, ինչպէս այդ լինում ե միշտ, սովորաբար: Միայն հասարակութեան համար աննկատելի՝ ջղայնորեն դողում եր բերանի անկյունը և ժամանակ առ ժամանակ ել ցնցվում եին ձեռքերը:

Խմբակավարը ձեռքի փայտիկով նշան տվեց:

Նվագախումբն սկսեց: Դանիկը, տիրելով իրեն, վստահ շարժեց ջութակի աղեղը և սովորական ձևով մոտեցրեց նրան ջութակին:

Ահա հյուսվում են առույգ ձայները, նրանց խեղդում ե բանավորական մասսաների հառաչը, շղթաների զնգոցը, տաժանակիր աշխատանքի անեծքը:

Բայց անհ ելի վառվում ե մարդկային հոգու մեջ աշխուժութիւնը, ելի կրկնվում են կոչեր՝ միանալ, արիանալ, կռվել, հաղթել: Լսվում ե առաջնորդի ձայնը, վորոտում ե՝ ինչպէս վորոտը, և զնգում ե, ինչպէս պողպատը:

Ջութակը յերգում եր միութիւն, յեղբայրութիւն, պայքար՝ անձնվեր և տանջալից:

Հանկարծ քամու պէս դուրս են ժայթքում տարած հաղթանակի ուրախութեան և ցնծութեան հնչյուններ: Դանիկի ջութակը առաջից ե գնում, նվագախումբը բռնել ե նրա ճանապարհը, բայց նա, ջութակը բոլորի վրա իշխողն ե:

Կարտը դեպի ընդարձակ հեռուները լսվում ե նրա հնչյուններում:

Ջութակը յերգում եր վիշտ, յերգում եր սովի, ճնշումների մասին, պատմում եր մարդկութեան մեծ մասի ստորացումի, տգետութեան մասին: Անսահման վիշտն եր լսվում նրա հնչյուններում:

Բայց անհ հյուսվում ե մի ինչ վոր նորը, աշխուժ: Դա կոչն ե՝ միանալու և դեպի կռիւ, դեպի պայքար դիմելու:

Այլևս չկա միլիոնավոր բանվորների հառաչը, չկա անիծված շղթաների զնգոցը: Ջութակը յերգում եր ազատ-ուրախ աշխատանքը, մարդկանց յեղբայրութիւնը, բախտավորութիւնը, յերգում եր նոր, գեղեցիկ ապագայի մասին: Ջութակը յերգում եր, և բոլորը մի մարդու պէս վեր կացան և շնչառաւ լսում եին այդ ցնծութեան հիմնը: Ու բարձր ու բարձր եր կանգնած ամբիոնից՝ այն աղբատութիւնից և աղբանոցից դուրս յեկած գունատ, բայց փայլող դեմքով ջահել յերաժիշտը:

* * *

ՊԱՅԱՆՁԵՑԵՔ
ՄԵՐ ԼՐԻՎ
ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0383661

437/17517

3456

U285

33 400.

900

мф 1

см 2

Леон

Данька музыкант

На армянск. языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СОЮЗА ССР
Москва, центр, Никольская, 10